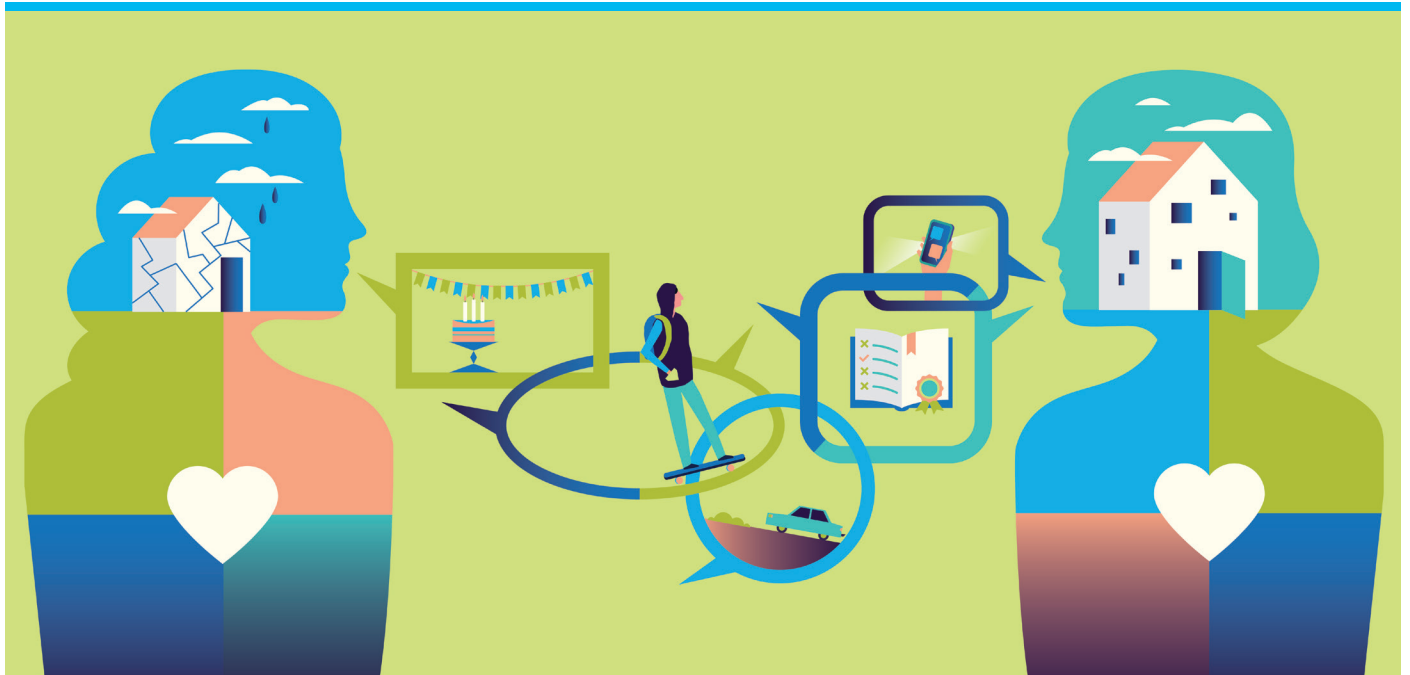

JOUW GEZIN, MIJN ZORG?

Mini-magazine 02 – oktober 2018

Dit is het tweede mini-magazine over het onderzoeksproject 'Jouw Gezin, Mijn Zorg?'. In dit onderzoek staan gezinshuizen centraal. Zij bieden een plek aan jongeren die niet meer thuis kunnen wonen. Helaas komt het nog te vaak voor dat deze jongeren vroegtijdig een gezinshuis verlaten, met alle nadelige gevolgen van dien.

Om dit te helpen voorkomen, wordt in dit project de samenwerking tussen gezinshuisouders en ouders van jongeren bekeken. Wanneer het ouders en gezinshuisouders lukt om tot een constructieve samenwerking te komen kan dit bijdragen aan een stabiele plaatsing. Zo concreet mogelijk wordt onderzocht hoe een dergelijke samenwerking wordt vormgegeven, met als doel kennis te ontwikkelen met en voor de praktijk.

Dit onderzoek wordt uitgevoerd door een consortium bestaande uit de Christelijke Hogeschool Ede (CHE), Lindenhout, Gezinshuis.com, Leger des Heils en Intermetzo. Daarnaast zijn Gezinspiratieplein, Universiteit Utrecht, Rijksuniversiteit Groningen en het Nederlands Jeugd Instituut betrokken. Middels dit mini-magazine willen we dit onderzoek een gezicht geven en iedereen die interesse heeft in het onderzoek op de hoogte houden van de inhoudelijke ontwikkelingen.

+ OVER PRAKTIJKONDERZOEK

Waar staan we?

In de eerste fase van dit onderzoek is gekeken naar wat de samenwerking tussen gezinshuisouders en ouders constructief maakt. Dit is onderzocht door middel van literatuuronderzoek, focusgroepen met gezinshuisouders en experts en diepte interviews met ouders en jongeren. De uitkomsten hiervan zijn gebundeld in de [eerste rapportage](#). Ook verscheen er een [eerste mini-magazine](#) over deze fase.

In de tweede fase van dit onderzoek worden twaalf casestudies gedaan. Bijna een jaar lang worden twaalf situaties gevolgd. Hierbij wordt zo concreet mogelijk onderzocht hoe, waarover en wanneer er samengewerkt wordt. Dit gebeurt door middel van interviews met alle betrokkenen, video-opnamen van evaluatiebesprekingen, telefoon- en app gesprekken en dagboek- en dossierstudie.

Door het doen van casestudies ontstaat een concreet beeld van deze samenwerkingen. We zien en horen hoe gezinshuisouders en ouders in de dagelijkse praktijk met elkaar omgaan en hoe bijvoorbeeld afspraken worden gemaakt.

Uit de eerste twee fasen volgt een model voor constructieve samenwerking en richtlijnen voor gezinshuisouders om tot zo'n samenwerking te komen. Die wordt in de derde fase aan gezinshuisouders, ouders en jongeren voorgelegd en waar nodig aangepast.

‘Goede zorg voor jongeren en gezinnen is altijd maatwerk’

Roy Otten is manager Research & Development bij Pluryn-Intermetzo. Ook is hij bijzonder hoogleraar aan de Radboud Universiteit, voor de leerstoel ‘Kwetsbare jongeren en riskant gedrag’ en verbonden aan de Arizona State University. Hij maakt onderdeel uit van de stuurgroep van ‘Jouw Gezin, Mijn Zorg?’. Als stuurgroeplid denkt Roy mee met de methodologie van het onderzoek. ‘Dat jongeren in een gezinshuis kunnen opgroeien begint natuurlijk bij gezinnen die bereid zijn hun leven en hun huis open te stellen. Daar heb ik veel bewondering en respect voor.’

Hoe ben je bij dit project betrokken?

‘Ik zit in de stuurgroep. Dat betekent dat we eens in de zoveel tijd bij elkaar komen om te kijken waar het project staat. Loopt het op schema, doen we de goede dingen? Omdat ik een achtergrond heb in kwantitatief onderzoek, let ik ook op mogelijkheden voor een kwantitatieve benadering van de data. Om te kijken wat we daar eventueel nog meer uit kunnen halen, binnen dit project of in vervolg- of promotieonderzoek.’

Wat valt je tot nu toe op aan dit onderzoek?

‘Ik ben onder de indruk van deze manier van onderzoek doen en leer veel nieuws. De verzamelde informatie is divers en omvangrijk. Er zijn mensen met heel verschillende achtergronden betrokken. Door ieders bijdrage wordt nauwkeurig gekeken naar wat de data zeggen, wat de interacties betekenen. Daardoor wordt de informatie die daarin zit optimaal eruit gehaald. Dat is een hele zinvolle aanpak.’

Prof. Dr. Roy Otten

Je zegt dat je veel nieuws leert, waar denk je dan aan?

‘Nou, alleen al dat die relatie tussen gezinshuisouders en ouders dus zo cruciaal lijkt te zijn. Daar heb ik niet altijd bij stilgestaan. Er valt veel te leren over hoe die samenwerkingsrelatie in elkaar steekt en hoe alle betrokkenen die ervaren. Ook wordt in het onderzoek bijvoorbeeld gekeken naar appjes tussen gezinshuisouders en ouders. Dat is echt een nieuwe tak van sport. Het is interessant wat je daarmee kunt, ook vanuit kwantitatief oogpunt. Ik word altijd getriggerd door iets wat ik nog niet ken, dus voor mij persoonlijk is dit een mooi project om bij betrokken te zijn.’

In deze tweede fase worden casestudies gedaan. Wat is volgens jou de meerwaarde hiervan?

‘Dit soort onderzoek leent zich niet voor randomized controlled trials. Dat zijn hele grote studies waar je veel deelnemers voor nodig hebt. Op basis van een berekend gemiddelde kun je dan zeggen of iets effectief is, een nieuwe behandeling bijvoorbeeld. Bij onderzoek in de klinische praktijk zie je dat dat eigenlijk een ongeschikte methode is. Het is niet alleen heel lastig om genoeg deelnemers te vinden. Dat merk je al binnen ‘Jouw Gezin, Mijn Zorg?’. Maar belangrijker nog, doordat je op basis van gemiddelden uitspraken doet, wordt weinig recht gedaan aan individuele verschillen tussen mensen of tussen gezinnen. Bij praktijkgericht onderzoek moeten we dus vaker naar andere, meer geschikte methodieken kijken. Casestudies zijn daar een mooi voorbeeld van. Ze doen veel meer recht aan die individuele verschillen en gaan meer de diepte in. En je kunt alsnog algemeen geldende principes uit deze studies halen.’

Waarom is het belangrijk om die verschillen in kaart te brengen?

‘Dat is van belang omdat goede zorg voor jongeren en gezinnen

altijd een kwestie is van maatwerk. “De gemiddelde gezinshuisjongere” bestaat niet. Eén algemene manier van zorg verlenen bestaat ook niet. Dat is altijd maatwerk. Het is belangrijk voor een ieder die in of om gezinshuizen werkt om hiervan doordrongen te zijn. Om iedere keer weer zonder vooroordelen in gesprek te gaan en af te stemmen met alle betrokkenen. Dat is een intensief en complex proces, maar wel heel essentieel. Ik kan dat niet vaak genoeg benadrukken.’

Hoe kijk je naar de thematiek van dit onderzoek?

‘Er is een tendens te zien – en gelukkig maar – die het belang aangeeft van een gezonde gezinssituatie voor jongeren. Het vraagt creativiteit om die ook te bieden aan jongeren die niet meer thuis kunnen wonen. Wij hebben bij Pluyn-Intermetzo ook zorg die geleverd wordt buiten een gezin om, dus echt residentiële zorg. Je kunt je voorstellen dat dat behoorlijk ingrijpend is. Elke andere vorm van zorg zou je eerst moeten verkennen voordat je zulke drastische maatregelen neemt. Daarom ligt bij ons de nadruk ook steeds meer op een gezinsgerichte en systemische benadering. Dat jongeren in een gezinshuis kunnen opgroeien begint natuurlijk bij gezinnen die bereid zijn hun leven en hun huis open te stellen. Daar heb ik veel bewondering en respect voor. Zolang deze gezinnen goed weten wat het behelst en zelf een gezonde

dynamiek hebben, weet ik zeker dat jongeren daar alleen maar van profiteren.

Zelf heb ik veel ervaring met onderzoek naar hoe jongeren zich ontwikkelen en welke uitwerking bepaald gedrag heeft op de lange termijn. Het opgroeien in een gezinshuis is één fase in het leven van een jongere en van een gezin. Ik ben benieuwd wat de uitwerking daarvan is op lange termijn, voor zowel de jongere individueel als de gezinsrelaties.’

Wat hoop je dat dit onderzoek zal opleveren?

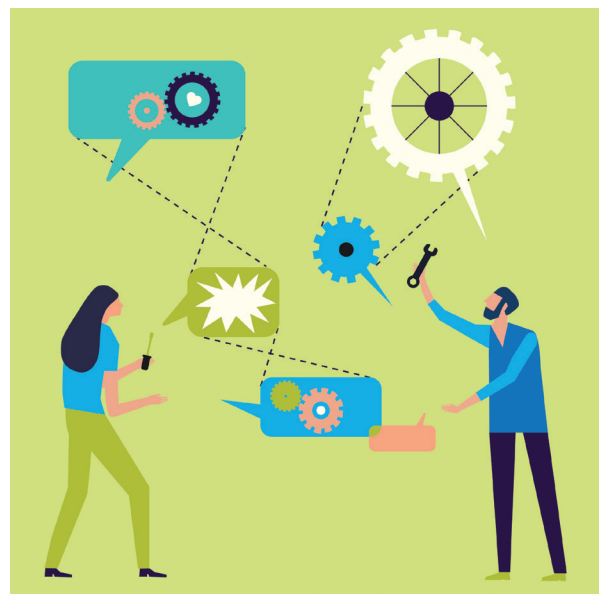
‘Allereerst meer concrete kennis over de samenwerking tussen gezinshuisouders en ouders. Daar zal het onderzoek zijn meerwaarde moeten bewijzen. Door de kennis concreet en toegankelijk te maken. Als er bijvoorbeeld een document komt waarin duidelijk staat wat succes- en risicofactoren zijn in zo’n samenwerking, dan levert dat al iets op.

Verder denk ik dat het belangrijk is dat helder gemaakt wordt dat dit een thema is. Veel gezinnen in die situatie worstelen hiermee. Uiteindelijk gaat het niet om de manier waarop we onderzoek doen. Het gaat om de vertaalslag die we maken naar hapklaar advies of tips voor de gezinnen die dat nodig hebben om hun jongeren goede zorg te bieden.’

+ PRAKTIJK

‘Kijk eens wat een team we aan het worden zijn!’

Anne Steevels is moeder van vier kinderen in de leeftijd van 13 tot 21 jaar. Twee van haar kinderen wonen in een gezinshuis. Als ervaringsdeskundige is Anne betrokken bij het onderzoek ‘Jouw Gezin, Mijn Zorg?’. Via verschillende interviews deelt ze haar ervaringen en vertelt ze wat zij als moeder belangrijk vindt in de samenwerking met gezinshuisouders. Zij wil haar verhaal graag vertellen. ‘Om vanuit mijn ervaring als moeder met andere ouders en gezinshuisouders te delen hoe je hiermee om kunt gaan.’

Contact

In de loop van de tijd heeft Anne een samenwerkingsrelatie opgebouwd met de gezinshuisouders. Zo heeft zij eens in de week telefonisch contact met de gezinsouders van haar oudste dochter. ‘We praten dan bij over hoe het met haar gaat en bijvoorbeeld welke afspraken er zijn gemaakt. Ik vind het voor mijn dochters heel belangrijk dat de gezinshuisouders en ik op één lijn staan. Het blijven natuurlijk tieners – die proberen alles uit. Doordat we veel met elkaar overleggen kunnen we

Anne heeft vier kinderen, in de leeftijd van 13 tot 21 jaar. Haar oudste dochter van 17 woont nu drie jaar in een gezinshuis. Haar jongste dochter van 15 woont nu twee jaar in een ander gezinshuis. Beide dochters zijn in de weekenden bij Anne thuis. Zij komt zelf ook regelmatig langs in het gezinshuis van haar jongste dochter, bijvoorbeeld om mee te eten. ‘Ik zie dat het wonen daar ze goed doet. Daar ben ik dankbaar voor. Maar het is niet alleen maar makkelijk. Als moeder ben je verbonden met ze en is het pijnlijk dat ze er niet zijn.’

zorgen voor rust en duidelijkheid.' Ook met de gezinshuisouders van haar jongste dochter heeft Anne daarom regelmatig contact. 'Als ik er ben gaat dat vrij natuurlijk inmiddels. Zij geven mij het idee dat ik gewoon mezelf mag zijn. Je bent zoals je bent en iedereen mag er zijn.'

Opvoeden

Met beide gezinshuisouders kan Anne het ook hebben over de opvoeding. 'Ik vraag de gezinshuisouders soms om voorbeelden en tips, bijvoorbeeld over hoe je grenzen kunt stellen. Zij helpen mij om inzicht te krijgen of iets nieuws te proberen. Dat kan ik me dan eigen maken en thuis toepassen als ze in de weekenden bij mij zijn.' Ze krijgt ook beslissingen voorgelegd over wat haar dochters wel en niet mogen. 'Er wordt regelmatig gezegd "dat moet je met je moeder overleggen". De gezinshuisouders willen nog wel eens hun advies geven, maar ze respecteren mijn beslissingen.'

Uithuisplaatsing

Deze samenwerkingen waren er natuurlijk niet van de ene op de andere dag. 'Om zo'n uithuisplaatsing te regelen worden er allerlei rapporten gemaakt. Het is heel ingrijpend om te lezen wat ze dan over je op papier zetten. Dat werkt stigmatiserend en het maakt het lastig om iets te veranderen.'

Ervaringsdeskundige Anne Steevels

Anne vindt het belangrijk dat er meer zorg is voor ouders bij een uithuisplaatsing. 'Als ouders heb je niet allemaal SPH of rechten gestudeerd. Toch wordt er vanuit gegaan dat je wat er gebeurt allemaal wel snapt. Dan word je als ouder natuurlijk boos. Je voelt je bedreigd en gaat vechten, want ze komen aan je kind. Je gaat dan een overlevingsstand in, waardoor er geen ruimte is om te leren. Dat is voor het kind ook niet goed. Zo kan het wel jaren kosten voordat er een beetje rust is of voordat je kunt gaan samenwerken met de gezinshuisouders.'

Groot geschenk

Anne vond een manier om met de nieuwe situatie om te gaan. 'Natuurlijk is het niet makkelijk. Maar ik zie het inmiddels als een groot geschenk dat ze daar mogen wonen. Het doet hen goed en ik krijg daarmee de ruimte om mezelf te ontwikkelen. Om mezelf sterker te maken, zowel fysiek als mentaal. Ik ben bezig gegaan met voeding, beweging en therapie.' Dat zou zij

andere ouders ook mee willen geven. 'Gebruik deze tijd om te herstellen en voor jezelf te zorgen. Verander je levensstijl en haal ergens energie uit. Blijf vooral actief, want je moet nog sterker staan dan je ooit hebt gestaan.'

Team

De band met de gezinshuisouders van haar beide dochters blijft nog altijd groeien. 'Als we elkaar nu spreken bij evaluaties, dan kijken we elkaar echt trots aan van "Kijk eens wat een team we aan het worden zijn!". Daar kan ik wel emotioneel van worden. Om te zien waar je vandaan komt en waar je nu staat.' Er zijn verschillende aspecten die Anne belangrijk vindt in de samenwerking. 'Duidelijkheid, vertrouwen en openheid. We hebben respect voor elkaar en maken duidelijke afspraken. Ik voel me gehoord en serieus genomen. Ik heb het ook nodig om te zien dat de gezinshuisouders met hart en ziel hun werk doen. Als ik dat zie, dan ben ik heel dankbaar en laat dat ook merken.'

Vertrouwen

Op de vraag hoe dat vertrouwen er bijvoorbeeld uit ziet, vertelt Anne: 'Regelmatig vertelt een van mijn dochters iets over wat ze moeilijk vindt in het gezinshuis. Ik zeg dan dat ik het stoer vindt dat ze erover praat, en moedig haar aan om het toch te vertellen aan de gezinshuisouder. Of andersom, dan vertellen ze daar iets over wat ze lastig vinden bij mij. Dat vind ik goed, want dat betekent dat ze hen in vertrouwen nemen. Maar dan weet ik dat de gezinshuisouders hen weer aanmoedigen om het met mij te bespreken, zodat we er iets aan kunnen veranderen. En ik weet dat ze met respect over mij praten, wat ik erg belangrijk vind.'

'Ik heb het nodig om te zien dat de gezinshuisouders met hart en ziel hun werk doen.'

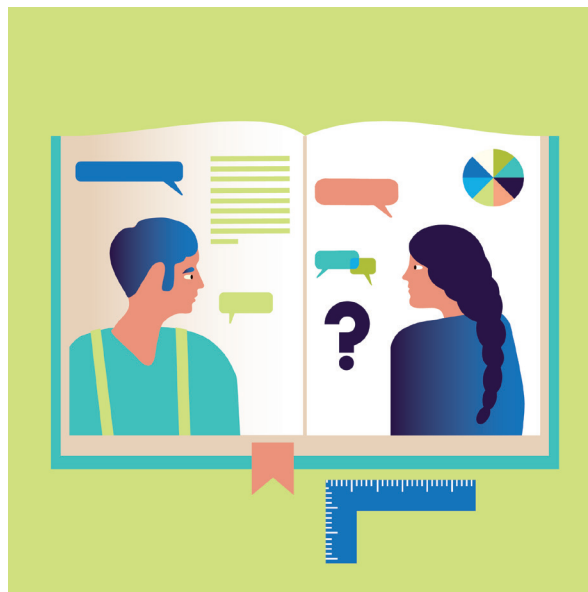
Advies

Anne wil haar verhaal graag delen. 'Om vanuit mijn ervaring als moeder met andere ouders en gezinshuisouders te delen hoe je hiermee om kunt gaan.' Op de vraag welk advies zij heeft voor gezinsvoogden, vertelt Anne: 'Het is belangrijk om ouders mee te nemen in wat een gezinshuis is en wat ze kunnen verwachten. Begeleid ze daarin, zodat ouders weten waar hun kind terecht komt.' Hier hebben de ouders zelf ook een rol in. 'Sta open voor de informatie die je krijgt, maar laat ook zien wat je wel en niet begrijpt. En probeer of je je vertrouwen kunt geven, in het belang van je kind.'

Ook voor de gezinshuisouders heeft Anne advies: 'Deel met de ouders welke kracht of welk talent je bij hen ziet. Ouders werken namelijk ook hard. Praat respectvol over ze, en help ze om zich belangrijk te voelen in het leven van hun kinderen.'

Afstudeersymposium: Leren Samenwerken

In seizoen 2017–2018 studeerden vijf studentenkoppels af binnen 'Jouw Gezin, Mijn Zorg?', vanuit de bacheloropleiding Social Work van de CHE. In het verlengde van deze thematiek hebben de studenten onderzoek gedaan rond de vraag: 'Wat hebben gezinshuisouders aan ondersteuning nodig vanuit hun organisatie om de samenwerking met ouders vorm te geven?' Ieder koppel deed literatuur- en praktijkonderzoek naar een aspect van deze vraag. Zij bundelden hun eindpresentaties in een afstudeersymposium op de CHE. Hierbij waren gezinshuisouders, kennispartners, onderzoekers en medewerkers van de CHE en familie van de studenten aanwezig.

Lector Martine Noordegraaf heet iedereen welkom bij het afstudeersymposium. Ze spreekt de wens uit dat de uitkomsten van deze onderzoeken van meerwaarde zijn voor de praktijk van gezinshuisouders en organisaties.

Delicate gespreksonderwerpen

Studenten Jochem Beukhof en Bart Mast bijten de spits af. In hun onderzoek staat centraal hoe gezinshuisouders delicate gespreksonderwerpen bespreken met ouders. Uit de interviews met praktijkorganisaties en gezinshuisouders blijkt dat het belangrijk gevonden wordt dat 'moeilijke gesprekken' gevoerd worden, maar dat er geen trainingen voor beschikbaar zijn. Een van de aanbevelingen van Bart en Jochem is dan ook om een training te ontwikkelen vanuit het lectoraat Jeugd en Gezin, samen met gezinshuisouders en een expert op het gebied van gespreksvoering. Een database van good practices en oefenen met een acteur kunnen deze training verder ondersteunen.

Studenten en onderzoekers

Loyaliteit

Joy Lohof en Judith Romijn presenteren hun onderzoek naar loyaliteit in de samenwerking tussen gezinshuisouders en ouders. Loyaliteit is een begrip uit de contextuele benadering. Uit hun literatuuronderzoek blijkt dat het van belang is dat de gezinshuisouder ruimte geeft aan die loyaliteitsgevoelens, zodat de jongere zowel met zijn ouder(s) als met zijn gezinshuisouders een goede relatie kan ontwikkelen. Hun aanbeveling is om in de ondersteuning van gezinshuisouders meer aandacht te geven aan het begrip loyaliteit en dit te concretiseren. Zij hebben een gespreksboek ontworpen, waarin ze tien ervaringen van gezinshuisouders hebben uitgewerkt en gekoppeld aan theorie en gespreksvragen.

Methodisch samenwerken

Suzan Rook en Lisa Kosten hebben met hun onderzoek meer inzicht willen krijgen in hoe gezinshuisouders het contact met ouders methodisch vormgeven. Uit hun literatuuronderzoek blijkt dat het belangrijk is om concrete afspraken te maken over de plek van ouders in het dagelijks leven van de jongere. Uit hun praktijkonderzoek lichten ze toe dat gezinshuisouders veelal improviseren in de contactmomenten met ouders. Hun aanbeveling is om meer methodisch te werken. Zelf hebben zij een methodisch model ontwikkeld waarbij gezinshuisouders via verschillende fases – voorbereiding, onderneming, reflectie – de contactmomenten met ouders kunnen vormgeven.

Taken en rollen in de samenwerking

Maaïke van de Bovenkamp en Gerdien Douma hebben onderzocht welke taken en rollen de professionals rond een gezinshuis hebben. Hiervoor hebben zij meerdere gezinshuisouders, voogden, gedragswetenschappers en ambulant gezinsbegeleiders geïnterviewd. Een aandachtspunt uit deze interviews is de samenwerking met de (gezins) voogd, mede door de wisseling van personen. Als aanbeveling geven de studenten om ouders te ondersteunen rond de uithuisplaatsing. De studenten hebben een functieprofiel

ontworpen voor een extra hulpverlener die ouders begeleidt bij het wennen aan de nieuwe rol.

Ouders met psychiatrische problematiek

Anne-Lize Burggraaf en Louisa Laycock hebben onderzocht hoe organisaties gezinshuisouders ondersteunen in de samenwerking met ouders met psychiatrische problematiek. Uit de literatuur blijkt dat 64% van de jongeren in een gezinshuis (een) ouder(s) heeft met psychiatrische problematiek. Gezinshuisouders geven aan dat ze niet bekend zijn met de visie van hun organisatie hierop. Wel is er veel training

en coaching beschikbaar. Gezinshuisouders zeggen zelf steeds te willen zoeken naar wat wél kan in de samenwerking. De studenten bevelen aan dat er vervolgonderzoek komt, met name vanuit het perspectief van ouders, en om in te zetten op meer ouderbegeleiding. Daarnaast hebben zij een opzet gemaakt waarlangs organisaties hun visie met betrekking tot dit thema op papier kunnen zetten.

Heeft u interesse in één of meerdere van deze onderwerpen? De studentproducten zijn [op aanvraag beschikbaar](#).

+SAMENWERKINGSPARTNERS

gezinspiratieplein
voor gezinnen met inhuysgeplaatste kinderen

rijksuniversiteit
groningen

Dit tweejarig onderzoeksproject wordt mede mogelijk gemaakt door gelden van

+COLOFON

Met dank aan: Roy Otten, Anne Steevels, Jochem Beukhof, Bart Mast, Joy Lohof, Judith Romijn, Suzan Rook, Lisa Kosten, Maaïke van de Bovenkamp, Gerdien Douma, Anne-Lize Burggraaf, Louisa Laycock.

Dit mini-magazine wordt verzonden aan de deelnemers en geïnteresseerden van dit onderzoek, en aan relaties van de Christelijke Hogeschool Ede.

Aan- of afmelden voor dit mini-magazine kan door een e-mail te sturen aan jeugdengazin@che.nl.

Dit mini-magazine is tot stand gekomen in het kader van het onderzoeksproject 'Jouw Gezin, Mijn Zorg?'. Deze uitgave is mogelijk gemaakt door het lectoraat Jeugd en Gezin van de Christelijke Hogeschool Ede. De [CHE Privacyverklaring](#) is via deze link in te zien.

Redactie en opmaak: Judith Melse
Eindredactie: Heleen Hospes, Martine Noordegraaf
Illustraties en ontwerp: Studio Vandaar
Foto studenten: Claudia Verloop, CHE

Alle rechten voorbehouden. Niets van deze uitgave mag worden veeelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande toestemming van de auteurs.